

Wyrok z dnia 6 listopada 1998 r.

III ZP 33/98

Nagrody za wygrane i zremisowane mecze wypłacane zawodnikom i trenerom klubów sportowych zatrudnionym na podstawie umowy o pracę podlegały do dnia 1 lipca 1997 r. wyłączeniu z podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne pracowników jako nagrody o charakterze szczególnym (§ 7 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego, jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 68, poz. 330 ze zm.).

Przewodniczący: SSN Teresa Romer, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Stefania Szumańska.

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Iwony Kaszczyszyn, po rozpoznaniu w dniu 6 listopada 1998 r. sprawy z wniosku Górniczego Klubu Sportowego „K.” w K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w C. o składki na ubezpieczenie społeczne, na skutek apelacji organu rentowego od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 18 marca 1998 r. [...]

o d d a l i ł apelację.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 12 listopada 1996 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w C. zobowiązał Górniczy Klub Sportowy „K.” do zapłaty kwoty 2.396.849 zł 68 gr tytułem składek na ubezpieczenie społeczne oraz ustawowych odsetek za zwłokę. W wyniku przeprowadzonej kontroli Oddział ustalił, że od września 1993 r. do lutego 1996 r. Klub nie odprowadzał od wypłacanych zawodnikom nagród należnych składek na ubezpieczenie społeczne, mimo iż wypłacane nagrody związane były z za-

trudnieniem zawodników w oparciu o umowy o pracę. Nagrody te wypłacane były z różnych tytułów, ale przedmiotem sporu były nagrody za wygrane i zremisowane mecze, przysługujące zawodnikom, trenerom i kierownictwu klubu.

Na skutek odwołania wnioskodawcy (GKS „K.”) Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 18 marca 1998 r., X U 2937/96, zmienił zaskarżoną decyzję i zwolnił Klub z obowiązku odprowadzania składek ubezpieczeniowych od nagród wypłacanych za wygrane i zremisowane mecze, przyjmując, że były wypłacane z tytułu przynależności do związku sportowego i były niezależne od wynagrodzenia otrzymywanego w ramach stosunku pracy. W ocenie Sądu kontrola organu rentowego przypadła w okresie zmian ustawowych i wprowadzenia pojęcia zawodnika profesjonalnego (zawodowego) oraz wyłączenia od dnia 1 lipca 1997 r. obowiązku opłacania składek ubezpieczeniowych od nagród wypłacanych za wyniki sportowe.

Rozpatrując apelację organu rentowego od tego wyroku Sąd Apelacyjny w Katowicach przedstawił Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości: „czy nagrody za wygrane i zremisowane mecze wypłacone zawodnikom klubów sportowych, a także trenerom klubów, z którymi łączyła kluby umowa o pracę do 1 lipca 1997 r., tj. do momentu nowelizacji rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 68, poz. 330 ze zm.) podlegały wliczeniu do podstawy wymiaru składek, czy też podlegały wyłączeniu”. W uzasadnieniu Sąd zauważył, że do końca lat 80-tych zawodnicy i trenerzy klubów sportowych zatrudniani byli w sponsorujących kluby zakładach pracy na podstawie fikcyjnych umów o pracę, faktycznie nigdy nie wykonując pracy wynikającej z umowy. W nowej sytuacji umowy o pracę były zawierane przez kluby sportowe jako pracodawców i określały zawodników profesjonalnych jako pracowników. Umowa o pracę wskazywała sposób wynagradzania, a niezależnie od tego klub w oparciu o regulamin, wypłacał zawodnikom i trenerom nagrody za wygrane i zremisowane mecze. Było to zgodne z Zarządzeniem Przewodniczącego Komitetu do Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej z dnia 4 grudnia 1990 r. w sprawie zakresu, zasad i trybu przyznawania zawodnikom świadczeń umożliwiających osiągnięcie wysokiego poziomu sportowego (M.P. Nr 48, poz. 371 ze zm.), które zezwoliło na wypłacanie zawodnikom I i II ligi oraz reprezentantom Polski premii i nagród za wy-

grane i zremisowane mecze (...) o mistrzostwo I i II ligi, z zastrzeżeniem, że nagrody te nie mogą być wypłacane ze środków finansowych pochodzących z budżetu państwa. Ta zmieniona sytuacja znalazła odbicie w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości składek...dopiero od 1 lipca 1997 r., od kiedy to wprowadzono do przepisu § 7 ust. 1 pkt 26 stanowiący, iż do podstawy wymiaru składek nie wchodzi „nagrody za wyniki sportowe” wypłacane między innymi przez kluby sportowe. W ocenie Sądu nagrody i premie należne zawodnikom i trenerom były i są świadczeniem wychodzącym poza zakres obowiązków zawodników - pracowników klubów, nie mieszcząc się w wynagrodzeniu za pracę, to bowiem wypłacane jest za staranne działanie pracownika, nagrody zaś za osiągnięty rezultat (wygrany lub zremisowany mecz). Ze względu jednak na toczący się spór i sprzeczne stanowiska stron, Sąd przedstawił do rozstrzygnięcia powyższe zagadnienie prawne.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Przede wszystkim należy stwierdzić, że przedstawienie przez Sąd Apelacyjny zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia w trybie art. 390 § 1 KPC, było - co do zasady - dopuszczalne, ponieważ w sprawie, której przedmiotem jest określenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, kasacja jest wyłączona (art. 393 pkt 5 KPC w związku z § 7 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne...). W sprawie niniejszej przedmiotem sporu było stwierdzenie, czy wypłacane w latach 1993-1996 zawodnikom, trenerom i kierownictwu drużyny piłki nożnej nagrody za wygrane i zremisowane mecze stanowiły dochód z tytułu wykonywania pracy w ramach stosunku pracy (nie będąc nagrodami o charakterze szczególnym - § 7 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia), będąc - w związku z tym - podstawą wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

Przejmując sprawę do rozpoznania Sąd Najwyższy miał na względzie przede wszystkim fakt, iż problem w niej występujący nie jest już aktualny na tle obecnie obowiązującego stanu prawnego, nadto zaś i to, że Sąd Apelacyjny właściwie nie miał wątpliwości prawnych, a zagadnienie przedstawił wobec „sprzecznych stanowisk stron w tym przedmiocie”.

Do czasu wejścia w życie obecnie obowiązującej ustawy z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (Dz.U. Nr 25, poz. 113 ze zm.) zawodnicy klubu sportowego - wobec braku stosownej regulacji prawnej - nie mogli być jego pracownikami w rozumieniu art. 2 KP. Najczęściej, w związku z tym, byli zatrudniani przez zakłady pracy „utrzymujące” klub na podstawie umów o pracę, nigdy jednak nie wykonując czynności wynikających z zajmowanych - według umowy - stanowisk pracy. Zmieniająca się sytuacja społeczna i zwłaszcza ekonomiczna spowodowała na początku lat 90, odchodzenie od dotychczasowych zasad, które gdy dotyczyły uprawiania sportu, miały w znacznej mierze charakter fikcyjny. Doprowadziło to do zawierania przez kluby sportowe umów o pracę z zawodnikami. Na podstawie takich umów zawodnicy - pracownicy klubu - zobowiązywali się do udziału w określonych rozgrywkach i innych zajęciach za określonym wynagrodzeniem, przy czym specyfika tych umów, wynikająca z charakteru zatrudnienia pozwalała na stwierdzenie - co trafnie przyjął Sąd pierwszej instancji, a także Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu postanowienia z dnia 24 lipca 1998 r., że umowy te poza elementami typowymi, świadczącymi, iż były to tzw. umowy starannego działania, zawierały elementy upodabniające je do umów rezultatu. Widoczne to było zwłaszcza w zasadach wynagradzania, które obejmowały także nagrody za wygranę i zremisowanie meczu. Podstawą prawną wypłacania takich nagród było - już nie obowiązujące - zarządzenie Przewodniczącego Komitetu do Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej z dnia 4 grudnia 1990 r. Zarządzenie to w § 9 ust. 1 uprawniało zawodników zespołów I i II ligi do otrzymywania premii i nagród za wygrane i zremisowane mecze (także krajowe, o mistrzostwo I i II ligi oraz o Puchar Polski) z zastrzeżeniem, że nagrody te i premie nie mogły być wypłacane ze środków finansowych pochodzących z budżetu państwa. Mając na uwadze charakter tych „świadczeń”, trzeba mieć też na względzie ich wyraźnie motywacyjny cel i stwierdzić, że nagrody takie nie mogły być traktowane jako stały składnik wynagrodzenia za pracę (a więc permanentny dochód pracownika ze stosunku pracy). Były one wypłacane nie ze względu i w ramach stosunku pracy, ale z tytułu dodatkowej premii „za wynik pracy”, w tym wypadku wygrany lub zremisowany mecz. Wynagrodzenie to było świadczeniem bardzo luźno związanym z umową o pracę wiążącą zawodnika i klub, wychodząc poza zakres samych umów i wynikających z nich obowiązków pracowników (zawodników).

Uwagi te pozwalają na stwierdzenie, że nagrody wypłacane zawodnikom i trenerom klubów sportowych, z którymi łączyła te kluby umowa o pracę - jako nagrody o

charakterze szczególnym (§ 7 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia składkowego z dnia 29 stycznia 1990 r.) - podlegały do dnia 1 lipca 1997 r. wyłączeniu z podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne pracowników. Niejako poza głównym nurtem sprawy należy zauważyć, że kolejna nowelizacja rozporządzenia z 29 stycznia 1990 r. wyłączyła *expressis verbis* nagrody za wyniki sportowe wypłacane przez kluby sportowe z obowiązku odprowadzania od nich składek na ubezpieczenie społeczne (§ 7 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia).

Z tych wszystkich względów na podstawie art. 385 w związku z art. 393¹⁹ KPC orzeczono jak w sentencji, oddalając apelację organu rentowego od wyroku Sądu Wojewódzkiego z dnia 18 marca 1998 r.

=====